

AMERIKA ADABIYOTIDAGI DINIY BAG'RIKENGLIK MASALASI**Umirziyayev Umidjon Maxamadjonovich****Farg'ona davlat universiteti, Chet tillari fakulteti, Ingliz tili amaliy kursi kafedrası****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15167154>****Kirish**

Amerika adabiyotidagi diniy toleransiya masalasi millatning turli xil ruhiy manzarasini aks ettiruvchi boy mavzular va qarashlar to'plamini o'z ichiga oladi. Quyidagi asosiy nuqtalar e'tiborga molikdir:

Tarixiy Kontekst. Koloniya Davri: Erta Amerika adabiyoti ko'pincha aholi tomonidan diniy toleransiya bilan bog'liq murakkab munosabatni aks ettiradi. Ular ta'qibdan qochish erkinligini izlagan bo'lsalar-da, boshqalarga qat'iy diniy normalarni o'rnatganlar.

Asosiy qism**Asosiy Adabiy Harakatlar**

1. Transsendentalizm: Ralf Uoldo Emerson va Genri Devid Toro kabi yozuvchilar shaxsiyatni va shaxsiy ruhiy tajribaning ahamiyatini ta'kidlagan, turli e'tiqodlarga ochiq qarashni qo'llab-quvvatlagan.
2. Realizm va Regionalizm: Mark Tven kabi yozuvchilar diniy ikkilikni, jumladan, diniy ikkiyuzlamachilikni tanqid qilgan. "Hakkulberi Finnning sarguzashtlari" kabi asarlarda Tven axloqiy tanlovlar va imonning murakkabliklarini o'rganadi.
3. Modernizm: Villa Keter va Zora Nil Xurston kabi yozuvchilar turli diniy ta'limotlar va madaniyatlar fonida yashovchi qahramonlarni tasvirlab, ko'p madaniyatlilikning boyligini va toleransiyaning zarurligini ko'rsatganlar.

Mavzular va Motiflar. Dogma tanqidi: Ko'plab amerikalik yozuvchilar qat'iy diniy dogmalarni tanqid qilib, imonning shaxsiy va mehribon tushunilishini qo'llab-quvvatlaydilar. Diniy guruhlararo muloqot: Adabiyot ko'pincha turli diniy guruhlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni namoyish etadi, ziddiyat, birgalikda yashash va o'zaro hurmat mavzularini o'rganadi. Kimlik va mansubiyat: Yozuvchilar ko'pincha diniy kimlik qahramonlarning hayotiga va boshqalar bilan munosabatlariga qanday ta'sir qilayotganini o'rganadilar.

Zamonaviy Qarashlar. Zamonaviy yozuvchilar diniy toleransiyaning muhokama qilishni davom ettiradilar, ko'pincha turli e'tiqodlar, irqi va madaniyati o'rtasidagi o'zaro aloqalarni ko'rsatadilar. Toni Morison va Xaled Xosseyniy kabi yozuvchilarning asarlari ushbu murakkab dinamikalariga chuqur kirib boradi.

Amerika adabiyotida diniy toleransiyaning o'rganish imon, kimlik va jamoa haqidagi rivojlanib borayotgan muloqotni ochib beradi. Turli janrlar va harakatlar orqali yozuvchilar turli e'tiqodlar bilan birga yashash nima ekanligini kengroq tushunishga hissa qo'shganlar, ko'p madaniyatli jamiyatda empatiya va ochiq fikrni targ'ib qilganlar.

Xaled Xosseyniy haqida alohida to'xtaladigan bo'lsak, uning asarlari ko'pincha Afg'onistonning murakkab ijtimoiy va madaniy manzarasi kontekstida diniy toleransiya mavzularini o'rganadi. Quyidagi asosiy nuqtalar e'tiborga molikdir:

1. Madaniy va Diniy Reng-baranglik. "Qushlarning uchishi" va "Minoradagi mingta ajoyib quyosh" kabi romonlarda Xosseyniy turli diniy va etnik guruhlarining birgalikda

- yashashini ta'kidlaydi, asosan sunniy va shi'iy aholi guruhlariga e'tibor qaratadi. U madaniy farqlar orasida tushunish va mehr-muhabbat zarurligini ta'kidlaydi.
2. Urush va Ziddiyatlarning Ta'siri. Xosseyniy siyosiy inqirozlar va ziddiyatlarning diniy tarangliklarni qanday kuchaytirishini tasvirlaydi. "Qushlarning uchishi" asarida Tolibonning ko'tarilishi ekstremistlarning Islomni noto'g'ri talqin qilishining zulm va zo'ravonlikka olib kelishini ko'rsatadi, bu esa ko'plab qahramonlarning yanada o'rtacha va tinchroq diniy amallari bilan qarama-qarshi keladi.
 3. Shaxsiy Munosabatlar. Turli xil kelib chiqishi bo'lgan qahramonlar o'rtasidagi do'stlik va bog'lanishlar (masalan, Amir va Hassan) shaxsiy toleransiya va sadoqatning kuchli misollari sifatida xizmat qiladi, jamiyatdagi oldindan belgilangan stereotiplarga qaramasdan. Bu munosabatlar ko'pincha ajratish haqidagi kengroq naqlni so'roq qiladi.
 4. Empatiya va Qutulish. Xosseyniy empatiya va qutulish mavzulariga e'tibor qaratadi, tushunish va kechirimning bo'linishlarni yengish uchun imkoniyat yaratishini ta'kidlaydi. Qahramonlar ko'pincha o'zgarish yo'llaridan o'tib, boshqalar tajribalari va e'tiqodlariga hurmat ko'rsatish orqali shaxsiy o'sish va chuqurroq tushunishni o'zlashtiradilar.
 5. Diniy Ekstremizmni Tanqid qilish. Xosseyniy o'z hikoyalari orqali dinni siyosiy maqsadlar uchun noto'g'ri ishlatishni tanqid qiladi. U inson ongi va hamjihatlikni hurmat qiladigan, har tomonlama inklyuziv e'tiqodga chaqiradi.

Xulosa

Xaled Xosseyniy asarlari diniy toleransiya masalasiga chuqur yondashib, urushdan azob chekayotgan jamiyatda imon va kimlikning murakkabliklarini tasvirlaydi. Uning hikoyalari tushunish, mehr-muhabbat va tiklanish potentsialini targ'ib qiladi, va xilma-xil dunyoda toleransiyaning ahamiyatini ishonch bilan ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Hosseini, Khaled. *The Thousand Splendid Suns*, New Delhi. Bloomsbury, 2013
2. Archana, Hooda, *Plight of Afghan women in Khaled Hosseini's Thousand Splendid Suns*. *The Criterion: an International Journal in English*, vol. 4, issue 5, October 2013
3. Imran, M., and Hart, X. M. (2019). Review of *We are Afghan Women: Voices of Hope*, By George W. Bush Institute. *Br. J. Middle East. Stud.*49, 178–180. doi: 10.1080/13530194.2019.1607208